

EVIDENCIJA NEPRIHVATLJVIH OBLIKA PONAŠANJA I/ILI DRUGIH FAKTORA
KOJI MOGU UGROZITI NAJBOLJI INTERES UČENIKA I ZAŠTITI UČENIKA I
PROVOĐENJE MJERA ODGOJNO – OBRAZOVNE PODRŠKE I STRUČNOG
TRETMANA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA KANTONA SARAJEVO

Osmanagić Lejla, psiholog

Sarajevo, 03. septembra 2025. godina

„Škola je prepoznata kao protektivni faktor za mnoge zdravstvene poteškoće. Na drugoj strani, faktori koji loše utiču na mentalno zdravlje su vršnjačko nasilje, nedostatak prihvatanja od vršnjaka i nedostatak podrške od roditelja/staratelja i nastavnika. World Health Organisation (2012). *Mental Health, key findings factsheet: Why we should pay attention to this issue during adolescence?* HBSC (Health behaviour in school-aged children)

”

Zašto djeca manifestiraju neprihvatljiva ponašanja

Svaki učenik ima psihološke potrebe koje tokom razvojnih faza trebaju biti zadovoljene kako bi se učenik razvio u psihološki zrelu, psihofizički zdravu i integrisanu ličnost.

Ako učeniku neka potreba nije zadovoljena, kao naprimjer potreba za sigurnošću, ljubavlju, učenik možda neće biti u stanju nedostatak potrebe verbalizirati, već upravo nedostatak navedene potrebe možemo primijetiti u njegovom ili njenom ponašanju u porodičnom, školskom okruženju ili vršnjačkoj skupini.

Zašto je važno da u školama postoje procedure evidentiranja neprihvatljivih oblika ponašanja ili faktora rizika koji mogu ugroziti najbolji interes učenika?

- Prepoznavanje neprihvatljivih ponašanja / faktora rizika i blagovremeno reagovanje
- Upravljanje prepoznatim rizikom od neprihvatljivog ponašanja
- Ojačavanje zaštitnih faktora za dijete/mladu osobu
- Otklanjanje faktora rizika

Povećavamo zaštitu i sigurnost učenika i školske zajednice

*Učenicima kod kojih na vrijeme otkrijemo određeni izazov u odrastanju ili manifestovano neprihvatljivo ponašanje **se osigurava odgojno-obrazovna podrška i stručni tretman** u cilju prevazilaženja određenih izazova ili problema.*

*Učenici, nastavnici i roditelji/ staratelji znaju da u školi postoje **propisane procedure usmjerene na zaštitu** učenika. To povećava osjećaj sigurnosti i vjeru da u slučaju potrebe svaki učenik ima osiguranu podršku i brigu u školi*

*Postupanje **svih subjekata uključenih u odgojno-obrazovni proces** u skladu sa principom najboljeg interesa djeteta u procesu pružanja podrške učeniku posebno u skladu sa UN Konvencijom o pravima djeteta.*

Kakva je razlika između osiguranja stručne podrške učeniku u riziku u školi i sankcionisanja učenika?

U ranijem, tradicionalnom sistemu obrazovanja učenici koji pokazuju neprihvatljive oblike ponašanja bili bi sankcionisani u školi, škola bi obavijestila roditelje koji bi djecu kaznili i kući, a djeca bi bila stigmatizirana kao nemirna, neodgojena i problematična.

Zapravo, takva djeca trebaju razumijevanje, podršku i pomoć u prevazilaženju različitih razvojnih kriza ili drugih izazova u odrastanju.

Cilj je istražiti uzrok nekog neprilagođenog ponašanja, te raditi na njegovom smanjivanju ili otklanjanju kao i na jačanju protektivnih faktora odnosno resursa koji postoje u okruženju djeteta. Škola treba da omogući takve uvjete koji će kod svakog učenika/ce potaknuti svestrani razvoj njegove/njene ličnosti.

Kako bi se ovi ciljevi sekundarne prevencije u školama dostigli, potrebno je podsticati angažman senzibiliziranih i edukovanih stručnjaka koji rade sa djecom u sektoru obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite. Multidisciplinarni pristupi u pružanju podrške djeci su jedini efikasni i održivi kao sistemski praksa.

Zakonska regulativa i podzakonski akti koji nas obavezuju da djelujemo u cilju zaštite:

- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo /"Sl. novine KS" broj: 27/24/
Član 74. **Sigurnost i zaštita** učenika Član 75. Prava i obaveza zaštite prava učenika
- Pravilnik o vođenju evidencije o neprihvatljivim oblicima ponašanja i/ili drugim faktorima koji mogu ugroziti najbolji interes učenika i zaštiti učenika /"Sl. novine KS" broj: 33/24/
- Pravilnik o izmjeni pravilnika o vođenju evidencije o neprihvatljivim oblicima ponašanjai/ili drugim faktorima koji mogu ugroziti najbolji interes učenika i zaštiti učenika/"Sl.novine KS "03/25
- Pravilnik o izricanju odgojno –disciplinskih mjera u osnovnim i srednjim školama/"Sl. novine" 33/24
- Pravilnik o izmjeni pravilnika o izricanju odgojno-disciplinskih mjeram u osnovnim i srednjim školama /"Sl.novine" br. 51/24 i br.15/25
- Pravilnik o načinu i obliku provođenja odgojno-obrazovne podrške i stručnog tretmana učenika/"Sl. Novine" KS broj: 33/24/

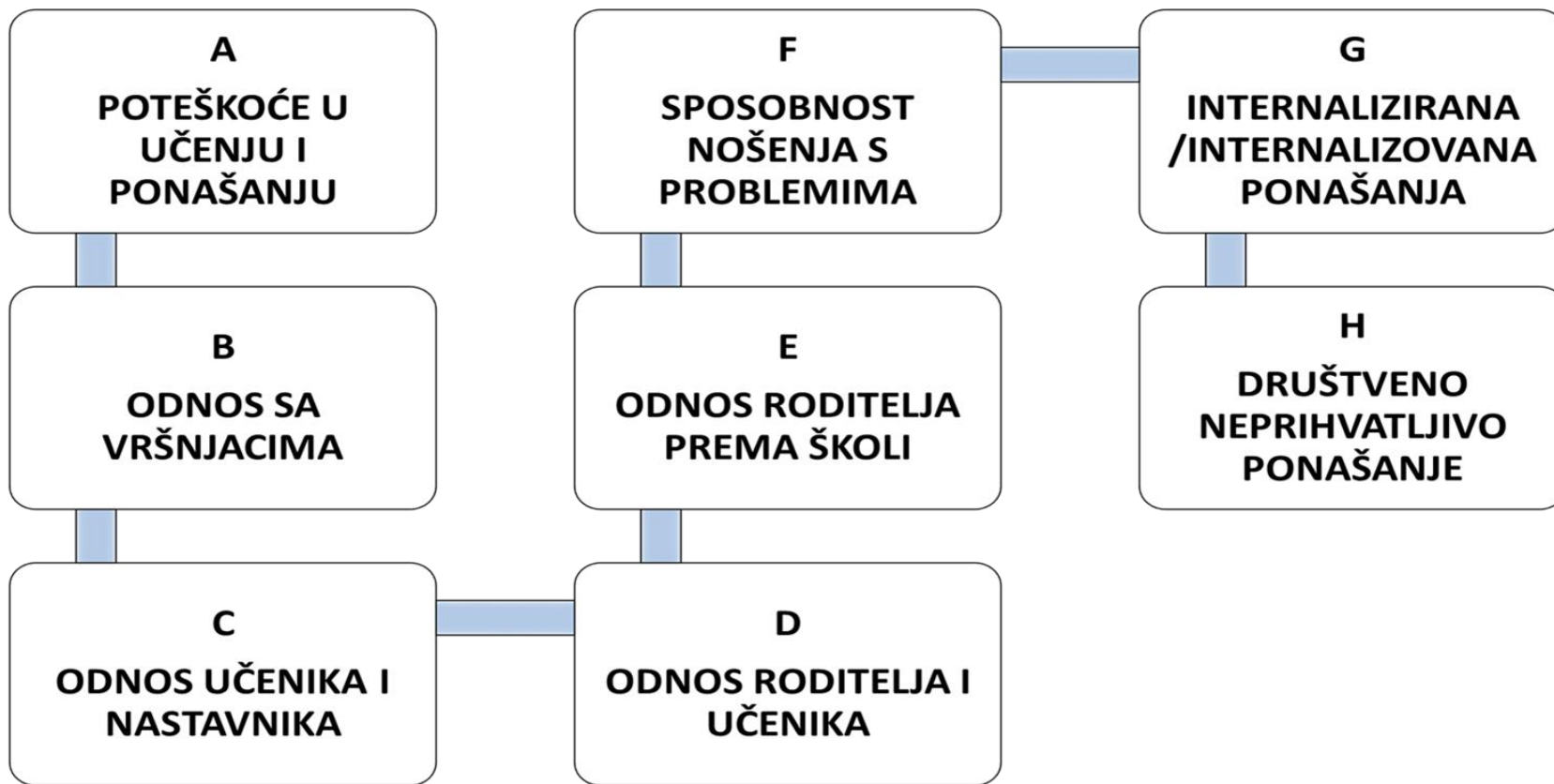
Pravilnik o vođenju evidencije o neprihvatljivim oblicima ponašanja i/ili drugim faktorima koji mogu ugroziti najbolji interes učenika i zaštiti- august 2024.

Evidencioni list sastoji se od:

- **Liste indikatora** za rano prepoznavanje faktora rizika i/ili drugih faktora koji mogu ugroziti najbolji interes učenika/učenice i zaštita učenika
- **Opisi primjećenih ponašanja**
- **Obrasca za evidenciranje** primijećenog ponašanja

Lista indikatora sastoji se od opisa ponašanja /stanja / okolnosti koji mogu ukazivati da se dijete nalazi u riziku a svrstani se u nekoliko grupa

Briga o učenikovom mentalnom zdravlju je krajnji cilj programa sekundarne prevencije, jer je mentalno zdravlje i blagostanje u djetinjstvu povezano sa socijalnom zrelošću i adekvatnim vještinama suočavanja sa stresom koje rezultiraju pozitivnim ishodima u odrasloj dobi.

1. učenik/učenica je prkosan/prkosna i u konstantnom otporu prema školskim pravilima/krši pravila škole
2. učenik/učenica konstantno (neopravdano) izostaje s nastave
3. učenik/učenica je nasilan/nasilna (verbalno, fizički i relacijski) prema vršnjacima
4. učenik/učenica ugrožava vršnjake (ili druge osobe) u digitalnom okruženju (cyber prostoru) ili drugi ugrožavaju učenika/učenicu u digitalnom prostoru
 - Učenik/učenica pokazuje ljutnju, agresiju, nervozu ili frustraciju nakon korištenja uređaja
 - Učenik/učenica iznenada prestaje koristiti uređaj
 - Učenik/učenica skriva uređaj ili ekran računara u prisustvu nastavnika/nastavnica ili drugih osoba
 - Učenik/učenica je nervozan/nervozna kada dobije poruku na telefon ili računar
 - Učenik/učenica provodi previše vremena online za računarom ili mobitelom
 - Učenik/učenica izbjegava prijatelje/prijateljice i izlaske
 - Učenik/učenica iznenada prestaje koristiti uređaje, povlači se s društvenih mreža, online igara ili aplikacija; otvara nove profile na društvenim mrežama
 - Učenik/učenica prima poruke i/ili pozive nepoznatih osoba
 - Učenik/učenica je nemotiviran/nemotivirana za dolazak u školu, pokazuje slabije akademske rezultate i nezainteresiranost za učenje - Učenik/učenica se povlači u sebe
 - 5. učenik/učenica pasivno svjedoči i snima nasilje (među vršnjacima)

6.	učenik/učenica se verbalno i fizički sukobljava s nastavnikom/nastavnicom
7.	učenik/učenica vrlo često za svoje loše postupke optužuje druge
8.	učenik/učenica neadekvatno reaguje kada pogriješi (vrišti, plače, ne može da se smiri)
9.	učenik/učenica pokazuje jake izljeve bijesa pri minimalnim podražajima
10.	učenik/učenica je mišljenja da ne može utjecati na vlastitu budućnost
11.	učenik/učenica je mišljenja da drugi određuju njegov/njen život
12.	učenik/učenica izbjegava tražiti pomoć od drugih osoba
13.	učenik/učenica inicira i/ili učestvuje u tučnjavama
14.	učenik/učenica namjerno uništava javno dobro u i oko škole
15.	učenik/učenica je sklon/sklona prisvojiti stvari vršnjaka/vršnjakinja ili nastavnika/nastavnica
16.	učenik/učenica je neuredno i neprikladno odjeven/odjevena
17.	učenik/učenica je higijenski zapušten/zapuštena

18.	izostanak emocionalne bliskosti ("hladan odnos") između roditelja i učenika/učenice
19.	roditelji/staratelji se žale na ponašanje i neadekvatan odnos s učenikom/učenicom ("Ja mu/joj ne mogu ništa.")
20.	učenik/učenica se žali na odnos i ponašanje roditelja
21.	pretjeran zaštitnički odnos i ponašanje roditelja prema učeniku/učenici
22.	učenik/učenica pokazuje teškoće u savladavanju nastavnog gradiva
23.	učenik/učenica ne radi domaće zadaće
24.	učenik/učenica često ne donosi pribor na nastavu
25.	učenik/učenica je nezainteresovan/nezainteresovana za nastavu (odsustvo motivacije)
26.	učenik/učenica ima problem s pažnjom i koncentracijom
27.	učenik/učenica pretjerano priča i ne može sjediti mirno na času
28.	učenik/učenica pokazuje implusivno ponašanje (nema strpljenja, nemogućnost čekanja na red, odgovara prije nego nastavnik/nastavnica završi pitanje)

29.	učenik/učenica konzumira alkohol, duhanske proizvode ili narkotike svih vrsta, ostale proizvode za pušenje i proizvode koji izazivaju nikotinsku ovisnost
30.	učenik/učenica prije nastave, za vrijeme i nakon nastave vrijeme provodi u kladionicama
31.	učenik/učenica se na određeni način povezuje s grupama sklonim devijantnom ponašanju i/ili pripada grupi sklonoj devijantnom ponašanju
32.	učenik/učenica u školu unosi opasne predmete kojima može povrijediti sebe, vršnjake i ostale u školi

33. učenik/učenica skita i/ili prosjači ili se sumnja da je žrtva nekog drugog oblika eksploatacije
- _Učenik/učenica povremeno izostaje iz škole, po nekoliko dana/mjeseci bez opravdanja
 - _Učenik/učenica izostaje iz škole na početku i na kraju školske godine
 - Učenik/učenica ne daje objašnjenje zašto ne dolazi redovno na nastavu, zašto kasni i/ili odbija dati bilo kakav odgovor
 - _Učenik/učenica često kasni u školu
 - _Novi učenik/učenica starijeg uzrasta, ne zna da čita, piše, nema osnovna znanja za praćenje nastave koja odgovaraju njegovom/njenom kalendarskom uzrastu
 - _Učenik/učenica je povučen, izgleda uplašeno i kad nema vidljivog razloga
 - _Učenik/učenica ne učestvuje u aktivnostima u kojima se mogu vidjeti modrice, ne želi se presvlačiti pred drugima
 - _Učenik/učenica mijenja ponašanje u prisustvu odraslih osoba, u prisustvu nepoznatih osoba je miran/mirna i uplašen/uplašena
 - _Učenik/učenica ne želi odgovarati na pitanja šta je radio/radila, kako provodi aktivnosti van škole, ne želi spominjati zajednicu u kojoj živi i u odgovorima često pravi greške
 - _Učenik/učenica izbjegava sistematske preglede
 - _Roditelji učenika/učenice nisu zainteresirani za odgoj djeteta i ne pojavljuju se na roditeljskim sastancima ili na roditeljske sastanke dolaze nepoznate osobe
 - _Učenika/učenicu u školu dovode i odvođe osobe koje nisu roditelji
 - U društvu učenika/učenice je gotovo uvijek druga osoba koja prati učenika/učenicu
 - _Učenik/učenica se sam obraća za pomoć u vezi s nekom vrstom nasilja, eksploatacije ili sličnim problemom

34.	učenik/učenica iznosi ksenofobne stavove i/ili upražnjava govor mržnje
35.	učenik/učenica ima poteškoće u komunikaciji s vršnjacima (izbjegava kontakt, povlači se, osjeća nelagodu)
36.	učenik/učenica izbjegava kontakt očima
37.	učenik/učenica ne pokazuje interes za druge
38.	učenik/učenica djeluje bojažljivo
39.	učenik/učenica djeluje nesretno i tužno
40.	učenik/učenica djeluje usamljeno i izolirano
41.	učenik/učenica je sklon/sklona samopovređivanju
42.	učenik/učenica pokazuje pretjerano seksualizirajuće ponašanje
43.	uočavaju se nagle promjene u težini učenika/učenice
44.	učenik/učenica često odlazi u toalet
45.	učenik/učenica pokazuje nelagodu pri fizičkom kontaktu
46.	kod učenika/učenice je primjetan specifičan sadržaj crteža i pismenih radova
47.	nešto drugo što nije navedeno u listi, a tiče se ostvarenja principa najboljeg interesa učenika/učenice – unisati

Obrazac za evidenciju primijećenog ponašanja
ISKLUČIVO POPUNJAVA STRUČNA SLUŽBA ŠKOLE

[illegible]

- U Obrazac za evidentiranje primijećenog ponašanja se unose sljedeći podaci:
 - a) ime i prezime učenika;
 - b) razred i odjeljenje;
 - c) opis faktora rizika i/ili drugih faktora koji mogu ugroziti najbolji interes učenika iz Liste indikatora za rano prepoznavanje faktora rizika i/ili drugih faktora koji mogu ugroziti najbolji interes učenika;
 - d) ime nastavnika koji je primijetio ponašanje;
 - e) datum kada je ponašanje primijećeno
- U Evidencioni list se upisuje **SAMO ONAJ UČENIK KOD KOJEG JE PO UVJERENJU NASTAVNIKA, ALI PREMA STRUČNOJ PROCJENI STRUČNE SLUŽBE ŠKOLE, PRIMIJEĆENO PONAŠANJE IZ LISTE INDIKATORA**
- Direktor škole na početku svake školske godine imenuje osobu iz stručne službe koja vrši evidentiranje- osoba se imenuje riješenjem

Obrazac za evidenciju primijećenog ponašanja
ISKLUČIVO POPUNJAVA STRUČNA SLUŽBA ŠKOLE

[illegible]

Obrazac za evidentiranje primijećenog ponašanja

- U jedna evidencioni obrazac se evidentira isključivo jedan učenik
- U jedan evidencioni obrazac moguće je upisati veći broj indikatora unesenih u raličitim vremenskim periodima
- Na početku svake šk. godine se printaju novi evidencioni obrasci
- Evidencioni obrazac je dio pedagoškog kartona učenika
- Podaci iz evidencije su sastavni dio Pedagoškog kartona učenika i čuvaju se jednu školsku godinu od završetka osnovne škole i do kraja posljednjeg dana školske godine u kojoj je učenik stekao diplomu o završenoj srednjoj školi.

*Cilj evidentiranja neprihvatljivih ponašanja učenika ili drugih faktora koji su potencijalni rizik za zdrav rast i razvoj **je rano prepoznavanje i blagovremeno i kontinuirano pružanje odgojno- obrazovne podrške i stručnog tretmana učenicima a po potrebi i podrške njihovim porodicama** kroz angažovanje službi iz zajednice*

Čuvanje i uništavanje evidencije

- *Evidencija se čuva isključivo u posebno formiranoj arhivi u prostorijama stručne službe škole.*
- *Podacima iz evidencije isključivo **raspolaze** imenovana osoba*
- *Podaci **IZ EVIDENCIJE SU** sastavni dio Pedagoškog kartona učenika i čuvaju se jednu školsku godinu od završetka osnovne škole i do kraja posljednjeg dana školske godinu kojoj je učenik stekao diplomu o završenoj srednjoj školi.*
- *Na početku svake školske godine, štampa se novi Evidencioni list za tekuću školsku godinu*

Podaci iz evidencije uočenih faktora rizika, IPP-a i IPB-a predstavljaju službenu tajnu i čuvaju se uz strogo poštovanje etičkog i strukovnog standarda stručnih saradnika i potpuno poštovanje službene tajne.

MINISTARSTVO ZA ODGOJ
I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO

KORACI OD PRIMIJEĆENOG PONAŠANJA DO OSIGURANJA PODRŠKE UČENIKU

1

Kada nastavnik kod učenika primijeti ponašanje koje se nalazi na Listi faktora rizika:

- nastavnik je obavezan o tome usmeno obavijestiti razrednika
- razrednik neposredno po saznanju:

poziva
roditelja

razgovara o
primijećenom
ponašanju učenika

zajedno razrednik i
roditelj dogovaraju način
i praćenje adekvatne
odgojno-obrazovne
podrške za učenika

ULOGA NASTAVNIKA

- Prepoznaje sposobnosti, talente i afinitete djeteta
- Opaža izgled, ponašanja i postupke djeteta
- Procjenjuje djetetov odnos prema radu i vršnjacima
- Opaža odnos vršnjaka prema djetetu
- Individualizira metode i oblike odgojno- obrazovnog rada potrebama djeteta /razvoj kapaciteta/
- Prepoznaje ponašanja i postupke koji ukazuju na prisustvo neprihvatljivog ponašanja i/ili riziko faktora te o tome USMENO informiše razrednika
- Sa razrednikom i roditeljima učenika aktivno učestvuje u odgojno- obrazovnoj podršci za učenika kroz individualne razgovore, nastavu i vannastavne aktivnosti

2

Ako razrednik procijeni da problem prevazilazi njegove kompetencije, razrednik:

obavezno obavještava stručnu službu škole, na način primjeren okolnostima (pismeno ili usmeno)

Ova obavijest uključuje sljedeće podatke:

- ime i prezime nastavnika koji je primijetio
- ime i prezime učenika
- primijećeno ponašanje u skladu s Pravilnikom o vođenju evidencije

Stručna služba nakon zaprimanja informacije od razrednika procjenjuje stepen rizika za učenika, (usmeno i pismeno) poziva roditelje u školu.

Ukoliko stručni saradnik smatra da primijećeno ponašanje može ugroziti najbolji interes učenika, evidentira uočeno ponašanje u Listu primijećenih ponašanja, prema propisanoj proceduri.

ULOGA RAZREDNIKA NAKON ŠTO JE OD NASTAVNIKA DOBIO USMENU INFORMACIJU DA DIJETE ISPOLJAVA PONAŠANJE IZ LISTE INDIKATORA

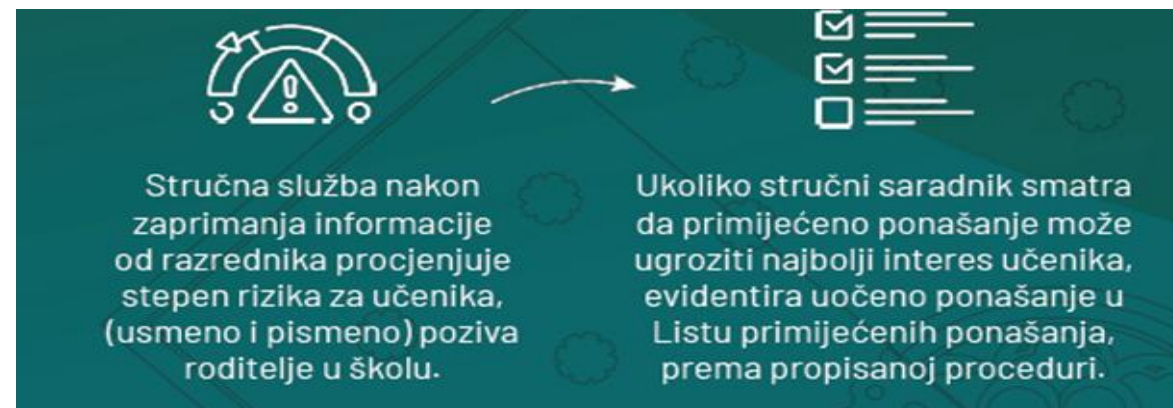
- Na početku svake školske godine upoznaje učenike i roditelje o načinu i obliku provođenja odgojno-obrazovne podrške i stručnog tretmana
- Poziva učenika na savjetodavni razgovor
- Poziva roditelja na savjetodavni razgovor te upoznaje roditelje/staratelje i dijete o opaženom neprihvatljivom ponašanju/riziko faktoru
- U saradnji sa roditeljima učenika (*a po potrebi predmetnog nastavnika*) pruža odgojno-obrazovnu podršku djetetu u cilju eliminacije primijećenog ponašanja

ULOGA RAZREDNIKA NAKON ŠTO JE **PROCIJENIO DA PROBLEM IPAK PREVAZILAZI NJEGOVE KOMPETENCIJE, A OPAŽENO PONAŠANJE SE I DALJE NASTAVI**

- Odlazi u stručnu službu škole i obavještava o neprihvatljivom ponašanju
- U saradnji sa saradnicima stručne službe škole obavlja savjetodavni razgovor sa djetetom
- Sudjeluje u pružanju podrške u okviru IPP-a /IPB-a
- Prati realizaciju aktivnosti predviđenih IPP-om/ IPB-om
- Intenzivira saradnju sa roditeljima djeteta
- Pruža podršku učenicima iz odjeljenja

ULOGA STRUČNE SLUŽBE ŠKOLE

- Utvrđuje faktore rizika i donosi odluku o stručnoj podršci učeniku
- Kreira plan podrške
- Provodi odgojno-obrazovnu podršku i stručni tretman učenika
- U skladu s potrebama pruža podršku roditeljima učenika
- Učestvuje u osnaživanju i unapređivanju kompetencija nastavnika za rad s učenicima

Kada kreirati individualni plan podrške (IPP)?

Ukoliko stručna služba procjeni da primijećeno ponašanje može ugroziti najbolji interes učenika poduzima sljedeće aktivnosti:

- Neposredno po saznanju o problemima u ponašanju učenika, usmeno i pismeno poziva roditelje u školu, obavještavajući ih o primijećenom ponašanju.
- Predlaže roditeljima mjere za odgojno-obrazovnu podršku i stručni tretman za učenika.

Napomena: procedura propisana Pravilnikom o provođenju mjera odgojno - obrazovne podrške i stručnog tretmana

Individualni plan podrške je razvojni dokument kojim se sistematično i timski planiraju mjere u okviru škole s ciljem pružanja odgojno-obrazovne podrške i stručnog tretmana u najboljem interesu djeteta;

Koje oblike podrške za učenika uvrstiti u individualni plan?

- b) individualne ili grupne razgovore usmjerene razvoju socijalnih i životnih vještina;
- c) uključivanje učenika u individualni i/ili grupni rad usmjeren na razvoj socijalnih vještina učenika;
- d) individualnu i/ili grupnu pomoć u učenju;
- e) uključivanje učenika u dopunsku ili dodatnu nastavu;
- f) dodatnu pažnju učitelja/nastavnika učenika usmjerenu poticanju aktivnog sudjelovanja učenika u nastavnom procesu;
- g) uključivanje učenika u izvannastavne aktivnosti u cilju prevencije neprihvatljivih oblika ponašanja učenika, podrške i jačanja psihofizičke dobrobiti učenika (sekcije i druge prikladne vannastavne aktivnosti)
- h) individualno i/ili grupno savjetovanje roditelja/staratelja učenika s ciljem jačanja odgojnih kompetencija roditelja;
- i) osnaživanje i unapređivanje kompetencija učitelja/nastavnika za rad s učenicima u riziku za razvoj neprihvatljivih oblika ponašanja i
- j) druge odgovarajuće oblike podrške.

Koje aktivnosti podrazumijeva stručni tretman?

1. UTVRĐIVANJE UZROKA INTERNALIZIRANIH POTEŠKOĆA UČENIKA ili neprihvatljivih oblika ponašanja,
2. PROCJENU UČENIČKIH POTREBA,
3. DEFINISANJE SADRŽAJA I OBLIKA RADA u skladu s prepoznatim potrebama učenika.

Cilj stručnog tretmana je jačanje zaštitnih, protektivnih faktora u cilju adekvatne prilagodbe učenika, kao i promjena uočenih neprihvatljivih oblika ponašanja, te zaštita učenika kroz usvajanje djelotvornih individualno i društveno prihvatljivih oblika ponašanja

Bez procjene učenikovih potreba nemoguće je adekvatno kreirati ciljeve i aktivnosti!

Kada kreirati Individualni plan brige – IPB?

Individualni plan brige

(IPB) - razvojni dokument s ciljem pružanja odgojno-obrazovne podrške i stručnog tretmana u najboljem interesu djeteta, kojim se planiraju mjere u školi i izvan nje.

Ukoliko IPP ne daje očekivane rezultate i/ili ako se desio iznenadni događaj u školi ili izvan nje, a za koji postoji saznanje da može ugroziti najbolji interes učenika (npr. nasilje u školi, izvan škole, zanemarivanje i sl.), stručna služba škole u što kraćem roku organizuje multisektorski sastanak kojem u isto vrijeme prisustvuju: roditelji svih uključenih učenika, stručna služba škole, direktor škole, predstavnici nadležne službe za socijalni rad, predstavnici nadležnog centra za mentalno zdravlje, predstavnik nadležne policijske uprave i druge osobe ili predstavnici institucija po procjeni stručne službe škole. Poziv za sastanak se dostavlja isključivo pismenim putem.

Ko izrađuje IPB?

Individualni plan brige izrađuje stručna služba škole uz saglasnost roditelja i u saradnji s roditeljima i stručnim službama u zajednici, čija je stručna pomoć neophodna za provođenje IPB-a.

UKOLIKO STRUČNA SLUŽBA ŠKOLE IMA POTREBNE KAPACITETE,
IPB SE IZRAĐUJE U ŠKOLI.

Potrebni kapaciteti su kapacitirana stručna služba škole!

Aktivnosti koje stručna služba škole realizuje prije izricanja ODM- propisane Pravilnikom o izricanju odgojno -disciplinskih mjera

- a) Saradnici stručne službe zajedno sa razrednicima obavezno obavljaju **savjetodavni razgovor s učenikom na kojem upoznaju učenika s neprihvatljivim ponašanjem koje je učinio, ukazuju učeniku na posljedice konkretnog neprihvatljivog ponašanja**, te s učenikom dogovaraju plan praćenja i zajednički dogovaraju željeni prosocijalni oblik ponašanja učenika u obavezno zadanom roku, koji nije kraći od tri mjeseca.
- b) U vezi s navedenim savjetodavnim razgovorom s **učenikom stručna služba škole sačinjava Zapisnik**, koji će se koristiti prilikom izrade IPP-a i IPB-a i sastavni je dio Pedagoškog kartona učenika. Odgojno-disciplinsku mjeru **ukor razrednika izriče razrednik, te za istu mjeru nije potrebno izraditi IPP i IPB**, osim ako razrednik drugačije ne procijeni.“
- c) Nakon savjetovanja sa učenikom, **razrednik** poziva roditelje/ staratelje/usvojitelje učenika. Razrednik i stručna služba škole, roditeljima učenika kojem se izriče odgojno-disciplinska mjera i izrađuje IPP odnosno IPB, zajedno prezentuju plan odgojno-obrazovne podrške, stručnog tretmana, IPP-a odnosno IPB-a
- d) Prilikom izricanja odgojno-disciplinske mjere **razrednik** odnosno stručna služba škole je u obavezi napisati **obrazloženje**

Trajanje IPP-a /IPB-a i uloga stručne službe u procjeni učinkovitosti podrške

Evaluacija i mjerenje očekivanih ishoda definisanih u IPP i IPB, a na osnovu kojih se mogu donositi odluke ili zaključak o učinkovitosti provedenih mjera se vrši najranije nakon tri mjeseca od početka provođenja mjera, osim ako razrednik odnosno stručna služba škole ne procijene da je došlo do poboljšanja u ponašanju učenika ili učenik svojim ponašanjem pokaže da je došlo do prestanka razloga za izricanje odgojno -disciplinske mjere, a zbog kojeg je učeniku izrečena odgojno-disciplinska mjera i **prije roka** od tri mjeseca od početka provođenja mjera. U tom slučaju učeniku se ublažava ili ukida izrečena odgojno-disciplinska mjera.

Uloga stručne službe škole

1. **Utvrđuje faktore rizika** prema stručnoj procjeni saradnika stručne službe a uvjerenju nastavnika o primijećenom ponašanju
2. **Vodi evidenciju** - unosi podatke i upisuje primijećena ponašanja u Obrazac za evidentiranje primijećenog ponašanja .
3. **Kreira IPP /IPB**
4. **Organizuje multisektorski sastanak**- ukoliko je u podršku za učenika potrebno uključiti saradnike stručnih službi zajeenice
5. **Obavještava direktora škole** -ukoliko postoji sumnja da je nasilje nad učenikom počinila odrasla osoba ili uposlenik škole, potom se postupa u skladu sa Smjernicama o postupanju u slučaju nasilja nad i među djecom u BiH
6. **U odogojno – obrazovnu podršku involvira saradnike MSTKS** ukoliko je dijete koje ispoljava neprihvatljivo ponašanje ili je žrtva nasilja dijete sa posebnim potrebama (ima asistenta)

5. Čuva evidenciju u posebno formiranoj arhivi (evidencije su dio pedagoškog kartona učenika)
6. Na početku svake školske godine **štampa nove evidencione listove a ujedno uništava evidenciju o neprihvatljivim oblicima ponašanja/riziko faktorima** učenika koji su završili školovanje, ispisali se iz škole ili napustili školovanje
7. Organizuje i realizira tri teme na Nastavničkom vijeću (jednom u toku školske godine):
 - a) značaj primjene Pravilnika o vođenju evidencije o neprihvatljivim oblicima ponašanja učenika i/ili drugim faktorima koji mogu ugroziti najbolji interes učenika i zaštititi učenika,
 - b) odgovornost školske zajednice za dobrobit učenika, s akcentom na sigurnost učenika u školskom okruženju,
 - c) značaj multisektorske saradnje škole i drugih nadležnih službi u zajednici u cilju zaštite učenika (službe u zajednici).

Napomena: Za realizaciju tema zadužuje se stručna služba škole (pedagog, psiholog, socijalni radnik).

8. *Organzuje i realizira edukacije i kreira izvještaje*

- **Edukacija za roditelje** iz oblasti zaštite učenika i primjene Pravilnika o vođenju evidencije o neprihvatljivim oblicima ponašanja i/ili drugim faktorima koji mogu ugroziti najbolji interes učenika i zaštiti učenika i sadržaja iz Pravilnika o provođenju mjera odgojno-obrazovne podrške i stručnog tretmana učenika (jedan školski čas) i
- **Edukacija za roditelje** iz oblasti zaštite učenika u digitalnom okruženju na temu: "**Digitalni mediji i odgoj djeteta - zaštita učenika u digitalnom okruženju**" (jedan školski čas).
- **Edukacija za nastavnika, stručne saradnike i roditelje** na temu "**Zaštita djece u digitalnom okruženju**".
(Za navedene aktivnosti zaduženi su saradnici stručne službe škole i razrednici)

Izvještaj o realiziranim edukacijama sa roditeljima potrebno je dostaviti do kraja I polugodišta IRPO-u

Druge evidencije koje je stručna služba u obavezi da vodi prilikom kreiranja IPP/ IPB koji se otvara prije izricanja odgojno-disciplinske mjere

- *Zapisnik razgovora koji obavljaju staradnice stručne službe škole i razrednik*

Prije izricanja odgojno-disciplinske mjere (osim mjere ukor razrednika) razrednik i stručni saradnici obavezno obavljaju savjetodavni razgovor s učenikom na kojem upoznaju učenika s neprihvatljivim ponašanjem koje je učinio, ukazuju učeniku na posljedice konkretnog neprihvatljivog ponašanja, te s učenikom dogovaraju plan praćenja i zajednički dogovaraju željeni prosocijalni oblik ponašanja učenika. **Napomena: može biti kraći od 3 mjesaca**

U vezi s navedenim savjetodavnim razgovorom s učenikom razrednik odnosno stručna služba škole sačinjava **zapisnik**, koji će se koristiti prilikom izrade IPP-a i IPB-a i sastavni je dio Pedagoškog kartona učenika.

- *Poziv roditelju/staratelju učenika*

Nakon savjetovanja sa učenikom kojem se izriče odgojno-disciplinska mjera, **RAZREDNIK** poziva roditelje/ staratelje/usvojitelje (u daljem tekstu: roditelj) učenika. Razrednik i stručna služba škole, roditeljima učenika kojem se izriče odgojno-disciplinska mjera i izrađuje IPP odnosno IPB, zajedno prezentuju plan odgojno-obrazovne podrške, stručnog tretmana, IPP-a odnosno IPB-a u skladu sa stavom (3) ovog člana

U školi se kontinuirano realiziraju sadržaji s učenicima svih razreda usmjereni na prevenciju svih oblika nasilja/ neprihvatljivih oblika ponašanja, poticanje učenilke dobrobiti i njihove zaštite.

Direktor škole na kraju školske godine izvještaj o realizaciji aktivnosti dostavlja IRPO-u.

MINISTARSTVO ZA ODGOJ
I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO

Postupanje u kriznim događajima i uloga Mobilnog stručnog tima za krizne intervencije

Definisanje iznenadnih kriznih događaja:

Bilo koji **događaj koji ima potencijal da ugrozi fizičku ili psihičku sigurnost učenika, osoblja ili posjetilaca škole**. To može uključivati, ali nije ograničeno, na fizički napad, nasilje, prijetnje, teške povrede, prirodne katastrofe, medicinske hitne situacije, ozbiljne disciplinske probleme, samoubilačke tendencije ili pokušaje, seksualno nasilje, nasilje u digitalnom okruženju ili terorističke prijetnje.

Krizne događaje možemo podijeliti u dvije grupe i to:

- A. **Događaje koje otkrijemo kroz redovne aktivnosti stručnih službi škola** definisane Pravilnikom o vođenju evidencija o neprihvatljivim oblicima ponašanja i zaštite učenika, te Pravilnikom o načinu i obliku provođenja odgojno-obrazovne podrške i stručnog tretmana (osnovne škole) i Smjernicama o postupanju u slučaju nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini.
- B. **Ostali iznenadni krizni događaji**

Dio neprihvatljivih oblika ponašanja učenika grupe

A:

A.10. Učenik/učenica konstantno krši školska pravila.

A.11. Učenik/učenica inicira i/ili učestvuje u
tučnjavama.

A.12. Učenik/učenica namjerno uništava javno dobro
u školi i oko škole.

A.13. Učenik/učenica u školi prisvaja tuđe stvari.

A.14. Učenik/učenica konzumira cigarete i/ili alkohol.

Br. Opis događaja I Nivo rizika

B.1. Učenik izražava ozbiljnije prijetnje po sigurnost, zdravlje i živote
drugih osoba i/ili sebe 3

B.2. Upućena prijetnja bombom (telefonski, email-om, porukom ili
lično) 3

B.3. Eksplozija u objektu i/ili području oko škole 3

B.4. Upućena prijetnja upotrebe vatrenog oružja/izravni napad na
učenike i osoblje škole 3

B.5. Upotreba vatrenog oružja/izravni napad na učenike i osoblje
škole u objektu i/ili području oko škole 3

B.6. Izvršena otmica učenika iz objekta i/ili područja oko škole 3

B.7. Curenje prirodnog gasa/opasnih hemikalija u objektu i/ili
području oko škole 3

B.8. Uništenje javnog dobra i vandalizam u objektu i/ili području
oko škole 2

B.9. Nenasilna smrt učenika ili člana školske zajednice 2

B.10. Događaj u transportu koji uključuje veći broj učenika i
školskog osoblja 3

B.17. Povrede s posljedicama opasnim po zdravlje i život u objektu
i/ili području oko škole 3

B.18. Talačka situacija u objektu i/ili području oko škole 3

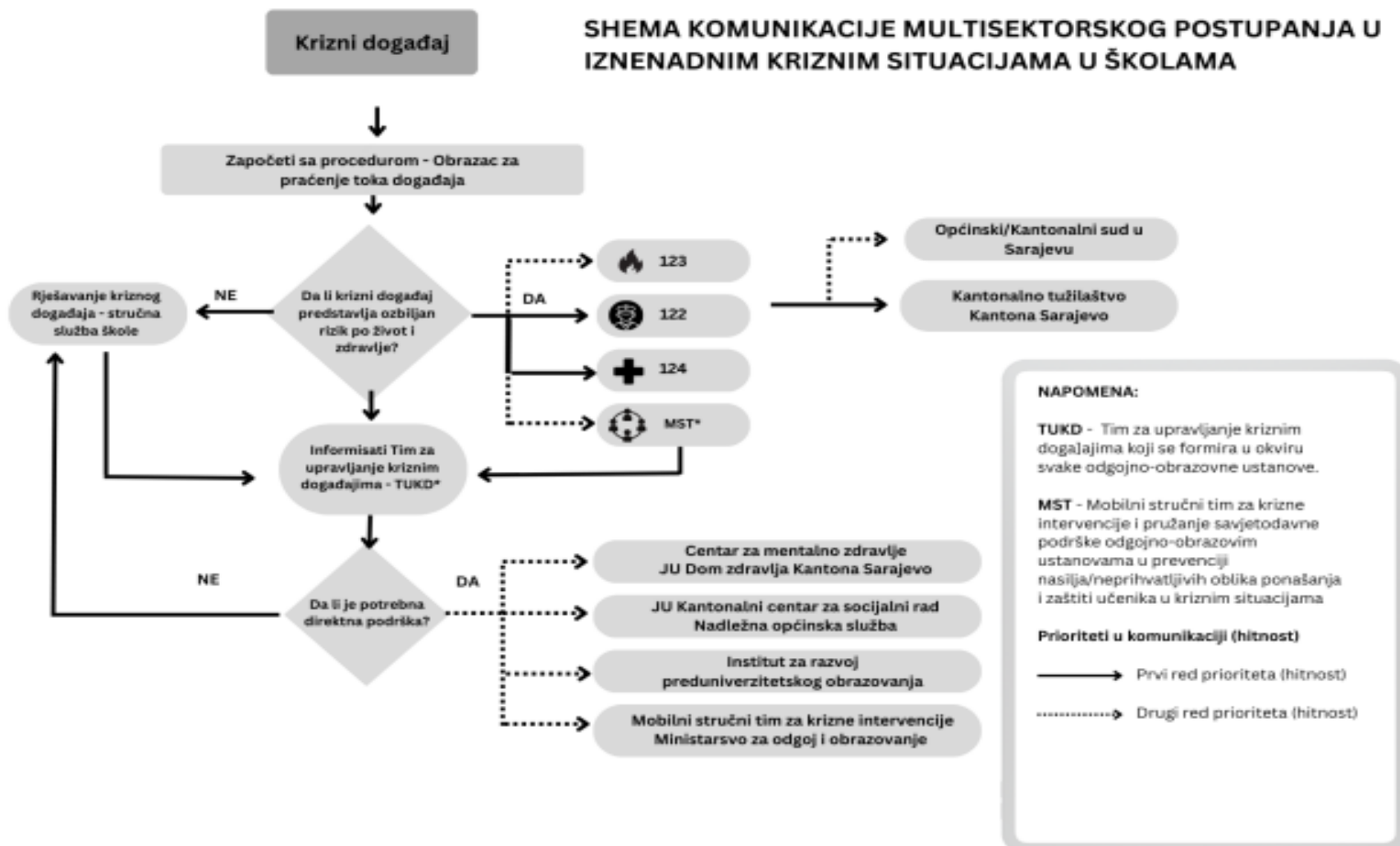
B.19. Vremenske neprilike sa mogućnošću ugrožavanja života i

zdravlja 2 B.20. Seksualno nasilje 3

B.21. Ostali događaji koji mogu imati obilježja krivičnog djela 3

Procedura postupanja u iznenadnim kriznim događajima grupe A. tj. one koje otkrijemo kroz redovne aktivnosti stručnih službi škola. Za osnovne škole primijeniti odredbe Pravilnika o načinu i obliku provođenja odgojno-obrazovne podrške i stručnog tretmana u osnovnim školama Kantona Sarajevo i Pravilnika o vođenju evidencija o neprihvatljivim oblicima ponašanja i zaštite učenika, osim u slučajevima kada neka od primijećenih ponašanja poprime obilježja prekršaja ili krivičnih djela. Za osnovne i srednje škole primijeniti Smjernice o postupanju u slučaju nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini.

Procedura postupanja u ostalim iznenadnim kriznim događajima, grupa B. Škole su dužne da u skladu s važećim zakonskim odredbama imaju razvijene planove i procedure postupanja za svaki događaj iz ove grupe na osnovu trenutnog stanja lokacije, osoblja, resursa i okruženja, te uspostavljenim mehanizmom saradnje s lokalnim organima i službama.

Korištena literature i izvori

1. Lejla Kafedžić Sandra Bjelan Guska Elma Omersoftić Lejla Osmanagić Elmedin Muratbegović (2019) PROGRAM (SEKUNDARNE) PREVENCIJE NEPRIHVATLJIVIH OBLIKA PONAŠANJA I ZAŠTITE UČENIKA U OSNOVNIM ŠKOLAMA KANTONA SARAJEVO
2. Sekundarna prevencija neprihvatljivih oblika ponašanja i zaštite učenika u osnovnim školama Kantona Sarajevo- studije slučajeva- CRPC Sarajevo, 2021. godine
3. Smjernice o postupanju u slučajevima nasilja na djecom u BiH, 2022. godine;
4. Dr. sc. Mirela Badurina Prof. dr. sc. Lejla Kafedžić Doc. dr. sc. Sandra Bjelan-Guska Dipl. psih. Lejla Osmanagić Mr. sc. Elma Omersoftić (2021. godina) REZILIJENTNE škole - škole koje djeca vole, Udruženje Centar za istraživanje politike suprotstavljanja kriminalitetu, Sarajevo
5. Buljan Flander G. i suradnici (2018). Znanost i umjetnost odgoja Praktični priručnik o suvremenom odgoju za roditelje i odgojitelje, Zagreb, Naklada Geromar
6. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS; Izvor <https://mo.ks.gov.ba/legislativa/pravilnik-o-vodenju-evidencije-o-neprihvatljivim-oblicima-ponasanja-i-ili-drugim>
7. Dervišbegović, M. (2006). *Zadaci škole u socijalizaciji djece s poremećajima u ponašanju*. Godišnjak. Sarajevo: Fakultet političkih nauka

MINISTARSTVO ZA ODGOJ
I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO

HVALA NA PAŽNJI!
PITANJA?

